

Õpiabi ja toetussüsteem

Kinnitatud Tallinna Kivimäe Põhikooli direktori 17. detsembri 2012. a käskkirjaga nr1-4/6,
muudatused kinnitatud 6. jaanuari 2014 käskkirjaga 1-4/8

Haridusliku erivajadusega õpilane (HEV) on õpilane, kelle andekus, õpiraskused, tervises seisund, puue, käitumis- ja tundeeluhäired, pikemaajaline õpest eemalviibimine või kooli õppekeele ebapiisav valdamine toob kaasa vajaduse teha muudatusi või kohandusi õppe sisus, õppeprotsessis, õppe kestuses, õppekoormuses, õppekeskkonnas (nagu õppevahendid, õpperuumid, suhtluskeel, sealhulgas viipekeel või muud alternatiivsed suhtlusvahendid, tugipersonal, spetsiaalse ettevalmistusega pedagoogid), taotletavates õpitulemustes või õpetaja poolt klassiga töötamiseks koostatud töökavas (PGS § 46 p 1).

Hariduslike erivajadustega õpilased vajavad samale tulemusele jõudmiseks täiendavat aega ja juhendamist õpetajate poolt.

I Üldosa

1. Tugimeetmete eesmärk on toetada vajadusel õpilasi nii õppetöös kui ka sotsiaalses toimetulekus.

2. Tugimeetmete põhimõtted.

2.1 Võimalikult varajane märkamine ja püüd ennetada õpi- ja käitumisprobleeme.

2.1.1 Hariduslike erivajaduste väljaselgitamise aluseks on õpilase mahajäämus õppetöös, käitumisprobleemid, tervisehäired ja anded.

2.1.2 Hariduslike erivajaduste väljaselgitamine toimub

(a) õpitulemusvestluste (aineõpetaja arutab õpilasega läbi õppimisega seotud õnnestumised ja probleemid, koos tehakse järgmise nädala tegevusplaan – nt konsultatsioonides/õpiabis osalemine, kontrolltöödeks valmistumine, järelvastamine),

(b) funktsionaalse lugemisoskuse,

(c) diagnoos- ja kontrolletteütluste,

(d) erinevates tingimustes õpilase käitumise korduva ja täpsema vaatluse,

(e) lapse meditsiiniliste uuringute ja

(f) arenguestluste põhjal, mille käigus leitakse erivajaduse põhjus.

2.2 Tekkinud probleemide puhul kiire sekkumine, tugiteenuste rakendamine.

2.3 Kooli ja kodu tihe ning järjepidev koostöö õpilaste toetamise tagamiseks.

2.4 Nõustamine ja õpiabi koolis koosneb erineva tasandi tegevustest:

2.4.1 Märkamine ja esialgne toetamine (klassiõpetaja/aineõpetaja konsultatsioonid, arenguestlused, kontakt koduga, kontakt teiste õpetajatega, pikapäevarühm, huviringid).

2.4.2 Õpilaste vajaduste, pädevuste ja/või võimekuse väljaselgitamine (õpilase individuaalsuse kaardi täitmine ja selle analüüs, koostöö kooli spetsialistidega).

2.4.3 Koolipoolsete täiendavate toetuste rakendamine: logopeediline abi, meditsiiniline nõustamine, sotsiaalpedagoogiline abi, tavaõppe raames individuaalse õpiabi plaani rakendamine (eelneb individuaalse õppekava rakendamisele), täiendav õppetöö õppeaasta lõpus, klassikursuse kordamine.

2.4.4 Kooliväliste tugisüsteemide kaasamine: suunamine erispetsialistide konsultatsioonile, suunamine nõustamiskomisjoni.

II Rakendamine

1. Õpilaste nõustamine – koolis nõustavad õpilasi vastavalt oma pädevusele klassijuhatajad, aineõpetajad, eripedagoog, sotsiaalpedagoog, kooliõde, HEV koordinaator.

2. Õpiabi süsteemi kuuluvad:

2.1 Klassijuhataja/aineõpetaja töö (reguleeritud ametijuhendiga).

2.1.1 Õpilaste esmane abistamine ja nõustamine on klassijuhataja ja/või aineõpetaja ülesanne.

2.1.2 HEV märkamise ja väljaselgitamise algatamise aluseks on õpilase hinded või õpilase käitumine. Klassijuhataja ja/või aineõpetaja märkavad õpilast, kellel on tekkinud õpiraskused ühes või mitmes erinevas aines või käitumisprobleemid (Lisa 1, Lisa 2).

2.1.3 Klassijuhataja võtab ühendust õpilase vanematega.

2.1.4 Vajadusel teeb klassijuhataja HEV koordinaatorile ettepaneku õpilasele tugisüsteemide rakendamiseks.

2.1.5 Klassijuhataja esitab iga õppeveerandi lõpus klassi aruande raames õppealajuhatajale HEV õpilaste nimed, kokkuvõtte neile eelnevalt rakendatud tugimeetmete tulemuslikkusest ning ettepanekud täiendavate koolisiseste meetmete rakendamiseks. Klassijuhataja jääb tugimeetmete rakendamise koordinaatoriks.

2.2 Pikapäevarühm.

2.2.1 Pikapäevarühm moodustatakse I – II klassi õpilastest.

2.2.2 Pikapäevarühm võimaldab õpilasele tuge ja järelevalvet õppetööst vaba aja sisustamisel ning koduste õpiülesannete täitmisel, pedagoogilist juhendamist ja suunamist huvialategevuses ning huvide arendamisel.

2.2.3 Pikapäevarühma töö planeerimisel ja korraldamisel juhindub kasvataja kooli õppe- ja kasvatustegevuse üldistest eesmärkidest, pikapäevarühma õpilaste vanuselistest ja individuaalsetest iseärasustest, nende kodustest tingimustest ning lastevanemate ja õpilaste põhjendatud soovidest.

2.2.5 Pikapäevarühma saamiseks esitab lapsevanem avalduse.

2.2.6 Pikapäevarühma õpilased võivad pikapäevarühmast lahkuda kasvataja teadmisel ja loal, kui on eelnev kokkulepe lapsevanemaga.

2.2.7 Pikapäevarühmas tegeletakse erinevate tegevustega: õppimine koos puhkepausidega, mängud (lauamängud, konstrueerimismängud, liikumismängud, võistlusmängud, nuputamismängud, pallimängud jms), jalutuskäigud õues, kooli raamatukogu külastamine, vaba tegevus (lugemine, joonistamine, muu käeline tegevus jms).

2.3 Huvialaringid.

2.3.1 Huviringide töö eesmärgiks on välja selgitada kõrgendatud huvi ja võimetega õpilased ning juhendada neid tegelema oma huvialaga vabal tahtel ja vabal ajal.

2.3.2 Ringitunnid toetavad koolis läbiviidavat õppe – kasvatustööd, ennetavad käitumis- ja õpiprobleeme ning aitavad andekatel õpilastel tegeleda süvendatult huvipakkuva valdkonnaga.

2.3.3 Ringitöö planeerimiseks ja tegevuse kajastamiseks kasutatakse ringitöö päevikut e-koolis.

2.4 Konsultatsioonides/ järeleaitamistundides osalemine.

2.4.1 Konsultatsioon on aineõpetaja juhendatud ainealane konsultatsioon. Enamasti osaletakse enne tähtsat tööd või eksamit. Võimalus ka tublidele õpilasetele valmistuda ainealasteks võistlusteks või/ja olümpiaadideks.

2.4.2 Järeleaitamistundide eesmärgiks on aineõpetaja tugi väljaspool tundi nõrgematele või mingil põhjusel (nt haigus) lünklike teadmistega õpilastele.

2.4.3 Järeleaitamistunnid on kohustuslikud puuduliku veerandihinde saanud õpilastele.

2.4.4 Konsultatsiooniajad on kooli kodulehel.

2.5 Logopeedilist abi annab eripedagoog .

2.5.1 Logopeedilise abi eesmärgiks on toetada põhikooli 1.- 9. klassi õpilase suulise ja kirjaliku kõne arengut tulenevalt tema hariduslikust erivajadusest ja võimaldada õpilasel saavutada õppekava nõuetele vastavaid õpitulemusi.

2.5.2 Eripedagoog selgitab koostöös eesti keele õpetajaga õppeaasta alguses välja logopeedilist abi vajavad õpilased. Õppeaasta kahe esimese nädala jooksul moodustab eripedagoog logopeedilist abi vajavate õpilaste nimekirja. Logopeedilist abi saavate õpilaste nimekirja võib korrigeerida iga õppeveerandi lõpus.

2.5.3 Logopeedilist abi saavat õpilast võib hinnata kõigis õppeainetes diferentseeritult.

2.6 Sotsiaalpedagoogiline abi (reguleeritud ametijuhendiga).

2.6.1 Sotsiaalpedagoogilise abi eesmärk on toetada kohanemis-, käitumis-, ja õpiprobleemidega õpilasi (käitumisprobleemid, mitterahuldavad õpitulemused, vaesusest tingitud sotsiaalsed probleemid, koolist puudumine, isiksuslikud probleemid, tervise probleemid).

2.6.2 Sõltuvalt vajadusest loob ja koordineerib sotsiaalpedagoog abivajaja ümber võrgustiku (koolisisese või/ja - välise), mis parimal võimalikul moel toetaks õpilast probleemi põhjuste väljaselgitamiseks ja parimate võimalike lahenduste leidmiseks.

2.6.3 Sotsiaalpedagoog selgitab välja ja soovitab HEV õpilastele isiksuse arengut toetavaid tegevusi ja õppimisvõimalusi, aitab probleeme teadvustada ja analüüsida ning lahendusi leida.

2.7 HEV koordinaatori töö eesmärgid

2.7.1 Toetab õpetajat töös haridusliku erivajadusega õpilastega.

2.7.2 Korraldab koostööd tugisüsteemi spetsialistide vahel.

2.7.3 Määrab koostöös spetsialistidega sobiva õpiabivormi ja jälgib/hindab õpiabi tõhusust, suunab õpilase individuaalsuse kaardi täitmist.

2.7.4 Tulenevalt vajadusest teavitab ja nõustab koordinaator lapsevanemat, teeb ettepanekuid juhtkonnale vajalike meetmete rakendamiseks, koordineerib tugisüsteemi koostööd asutuses ning selle väliselt.

2.8 Meditsiiniline nõustamine (tervishoiuteenuste korraldamine vastavalt kehtivale määrusele)

2.8.1 Meditsiinilist nõustamist osutab kooliõde.

2.8.2 Koolitervishoiu eesmärk on jälgida õpilaste tervislikku seisundit, kujundada tervislikku eluviisi kooli personali ja õpilaste seas.

2.9 Õpilase individuaalse arengu jälgimise kaart

2.9.1 Õpilase individuaalse arengu jälgimise kaardi (ÕIK) eesmärgiks on õpiraskuste põhjuste (õpilaseindividuaalsete erisuste) väljaselgitamine, kirjeldamine, andmestiku kogumine ja analüüs (Lisa 2).

2.9.2 Oluliste õpi- ja käitumisraskuste ilmnemisel avab klassijuhataja koostöös aineõpetajatega õpilasele ÕIK.

2.9.3 ÕIK täidetakse elektroonselt, vajadusel trükitakse paber kandjale.

2.9.4 Kaardi täitmist koordineerib klassijuhataja.

2.9.5 ÕIK põhjal kogutud andmestikku analüüsivad õppeaasta lõpus (vajadusel ka õppeveerandi lõpus) klassijuhataja, HEV koordinaator ja kooli juhtkonna

esindaja. Analüüsi põhjal tehakse vajadusel õppetöö tõhustamiseks otsus järgnevate tugisüsteemide rakendamiseks.

2.10 Individuaalne aine- või õppekava (IAK, IÕK).

2.10.1 Individuaalne aine- või õppekava loob HEV õpilasele tingimused võimetekohaseks õppimiseks ja arenemiseks. IAK või IÕK koostatakse oluliselt erinevate oskuste, terviseprobleemide, isiksuseomaduste ja /või võimetega või koolist kaua eemal viibinud õpilastele.

2.10.2 IAK või IÕK koostamisel kaasatakse õpilane, tema vanem, aineõpetaja ja vajadusel tugispetsialiste.

2.10.3 HEV õpilasele, kellel on IAK-ga või IÕK-ga vähendatud või asendatud kooli õppekavas sätestatud õpitulemusi, on kooli lõpetamise aluseks IAK-s või IÕK-s määratud õpitulemuste saavutus.

2.11 Nõustamiskomisjonile taotluse esitamine.

2.11.1 Nõustamiskomisjonile taotluse esitamise eesmärk on määrata HEV õpilasele põhihariduse omandamiseks võimetekohane õppekava või sobiva kooli leidmine.

2.11.2 Nõustamiskomisjoni poole pöördumise ettepaneku teeb HEV õpilase õppe koordineerija olles eelnevalt koostöös aineõpetajate ja tugispetsialistidega analüüsinud kooli poolt pakutud tugimeetmete tulemuslikkust.

2.11.3 Taotluse nõustamiskomisjonile soovitusel saamiseks esitab vanem või vanema nõusolekul kooli direktor.

2.12 Klassikursuse kordamine.

Klassikursuse kordamise eesmärgiks on toetada pikaajaliste või püsivate õpiraskustega õpilasi, kes vaatamata nõustamisele, õpiabile ja muudele koolis rakendatud tugisüsteemidele ei suuda saavutada õppekavas sätestatud õpitulemusi.

2.12.1 Õpilane jäetakse klassikursust kordama, kui

- õpilase tunnistusel on kolm või enam aastahinnet „puudulik” või „nõrk”,
- õppenõukogu poolt määratud tugisüsteemid ja täiendav õppetöö pole andnud tulemusi ning IÕK pole otstarbekas rakendada,
- klassikursuse kordamine on õpilase arengut toetav (st õpilane ja lapsevanem näevad selles positiivset tuge).

2.12.2 Õppenõukogu kaasab klassikursuse otsust tehes õpilase vanema ja kuulab ära tema arvamuse.

3. Andekate õpilaste toetamine

Kui õpilase hariduslik erivajadus tuleneb tema andekusest, tagatakse talle individuaalse aine- või õppekava rakendamine ning vajaduse korral täiendav juhendamine aineõpetajate poolt või teiste vastava valdkonna spetsialistide poolt haridusprogrammide või teiste haridusasutuste kaudu (PGS § 48 p2).

3.1 Andekate õpilaste toetamine ainetunnis:

3.1.1 keerukama raskusastmega ja ainekava laiendavad ülesanded,

3.1.2 kaasahaaramisvõimalused ainetundides (õpilane suunatakse omandatud materjali rakendama ja näiteid välja töötama, mahajääjat aitama, tasemelt tugevamaid ja loovuse rakendamist nõudvaid ülesandeid lahendama),

3.1.3 edukas õpilane aitab lisamaterjalidega tunni ettevalmistamisel,

3.1.4 ühesuguste huvidega õpilaste rühmatöö ja/või projektõpe,

3.1.5 õpetaja edastab infot õpilastele väljaspool kooli toimuvatest ainealastest üritustest.

3.2 Andekate õpilaste tunniväline toetamine:

3.2.1 osalemine aineriingide töös ja projektides, individuaaltundides,

3.2.2 ettevalmistav tegevus aineolümpiaadideks, konkurssideks jms,

3.2.3 huvikoolis õppimine,

3.2.4 projektõpe,

3.2.5 osalemine koolivälistel ainealastel üritustel, võistlustel, konkurssidel

3.2.6 loovtööd kunstide alal

3.2.7 lisalektüüri lugemine populaarteaduslikest raamatutest, teaduskirjandusest ja perioodikast.

Kokkulepe õpilasega

Õpilase nimi/klass/õppeaasta

.....

Eesmärgid ..... veerandiks

Õppeaine, mille
kokkuvõttev hinne oli
.... veerandil puudulik

Missuguse hinde
püüan saavutada .....
veerandil?

Analüüs

Miks mul oli .... veerandil ..... (õppeaine) puudulik hinne?

- Hilinemine tundidesse
- Puudumine põhjuseta/haiguse tõttu
- Õppevahendite puudumine
- Tundides mittetöötamine
- Tundides korrarikkumine
- Koduste ülesannete mittetäitmine
- Koduste ülesannete ebaregulaarne täitmine
- Konsultatsiooni/õpiabi tundidest puudumine

.....
.....
.....

Kokkulepped

Mida saan teha, et saavutaksin ..... veerandil lubatud kokkuvõtva hinde?

1. ....
.....
2. ....
.....
3. ....
.....

Kuupäev ja allkirjad

Õpilane

Lapsevanem

Õpetaja

Kokkuleppe tulemused

..... veerandil kavandatud eesmärkide täitmine

Õppeaine, mille
kokkuvõttev hinne oli
.... veerandil puudulik

Missuguse
kokkuvõtva hinde sain
..... veerandil?

Järgnev analüüs (täidetakse siis, kui veerandihinne jäi puudulikuks)

Põhjendus õpilaselt

Põhjendus aineõpetajalt

Klassijuhataja hinnang

.....
.....
.....
.....

Lapsevanema arvamus

.....
.....
.....

Kuupäev

Õpilase individuaalse arengu jälgimise kaart

Täidetakse elektrooniliselt

ÜLDANDMED ÕPILASE KOHTA

Nimi:

Sünniaeg:

Kool:

Klass:

Kodune keel(ed):

Kaardi avamise aeg:

ÕPILUGU (sh koolivalmidus)

ÕPILASE INDIVIDUAALSUSE MÄRKAMINE JA ESMANE TOETAMINE

1. Õpilase huvid ja motivatsioon

Õpihuvi ja lemmikõppeained/ -tegevused, suhtumine õppetegevusse ja töösse jne

Õpilase õpimotivatsioon ja suutlikkus: huvi tegutsemiseks ja õppimiseks, tühimuse tekkimine, õpitava seostamine tavaeluga, õpetaja abi vastuvõtmine. Välise (kiitmine ja karistamine) ning sisemise (huvi ja tahe tegutsemiseks) motivatsiooni loomine ja hoidmine; õpilasele võimetekohaste valikute andmise ja otsuste langetamise tulemused.

2. Sotsiaalsed oskused

Suhtlemine eakaaslaste ja täiskasvanutega

3. Tunnetustegevus

Tähelepanu, tajumise, mälu ja mõtlemise iseärasused.

Oluliste ja ebaoluliste seoste ja seaduspärasuste eristamine, tähelepanu fokuseerimine. Õpitava meeldejäätmine, õpitu meenutamine ja kasutamine.

4. Õpioskused

Õpikeskkonna ja tegevuse organiseerimine ja planeerimine. Töövõime, selle kõikumine. Ülesannete täitmine: kas püüab ülesandest esmalt aru saada, hakkab ülesannet kohe täitma, katkestab kiiresti oma tegevuse, täidab ainult tuttavaid ülesandeid.

Õpitava vastuvõtmine ja kodeerimine: kuidas täidab valdavalt ülesandeid– kas koostegevuses õpetajaga, matkimise teel (pärast ettenäitamist), näidise (algoritmi) alusel, suulise juhise või kirjaliku juhise järgi?

Kodutööde täitmine.

Kas suudab kommenteerida oma vahetut tegevust, suudab kirjeldada sooritatud ülesande täitmist või suudab sõnastada oma tegevuskava

5. Kõnekirjeldus

Sõnavara, lause, tekst, lugemine, kirjutamine

6. Enesetunnetus ja eneseteadvus

Oma tegevuste ja teadmiste (sh õpitu) teadvustamine. Suhtumine õppetöös ilmnevatesse raskustesse: kas tunnetab raskusi õppetöös, püüab neid iseseisvalt ületada, pöördub abi saamiseks õpetaja poole, oskab kasutada osutatud abi ja abivahendeid, loobub ülesande täitmisest raskuse ilmnemisel või täidab ülesanded stereotüüpselt. Kuidas põhjendab enda käitumist ja tulemusi?

7. Emotsionaalne seisund ja käitumine koolis

Õpilase individuaalne ärevuse tase: liiga rahulik, rahulik, ärev. Kõrge ärevustasemega kaasnevate probleemide ilmnemine: tunnetuslikud - tähelepanu keskendumisprobleemid; käitumuslikud - rahutus, motoorsed liigutused, ärevustekitavate situatsioonide (kontrolltööd, kooli tulek jne) vältimine; füsioloogilised – kõhu-, peavalud, higistamine, punastamine, südameklõppimine jne esinemine.

KOKKUVÕTE ÕPITEGEVUSEST JA KÄITUMISEST

Lapse tugevad küljed	Arendamist vajavad küljed

PEDAGOOGILISED SOOVITUSED (mis on kooli poolt tehtud- tugisüsteemid, koolist väljas spetsialistid, ettepanekud edasiseks)

Lapsevanema arvamus lapse õppimisest ja toimetulekust (arenguestlusest lähtuvalt).

Õpilase arvamus oma õppimisest ja toimetulekust.

Kuupäev ..... Klassijuhataja allkiri .....

Lapsevanema allkiri .....

Lisa 3

Positiivse käitumise kujundamine

Õpilase nimi/klass/õppeaasta

.....
.....

Probleemid

A Õpilase arvamus

- Ebaõpilaslik käitumine kooli töötajatega või õpetajatega
- Ebaõpilasliku sõnavara kasutamine
- Põhjuseta puudumised
- Tundidesse hilinemised
- Õppevahendite puudumine
- Tundides mittetöötamine
- Vahetusjalatsite puudumine
- Välisriietes tundides viibimine
- Suitsetamine
- Alkoholi tarvitamine
- Narkootikumide tarvitamine

.....
.....
.....

B Klassijuhataja arvamus

.....
.....
.....

Kuupäev

Õpilane (allkiri)

Klassijuhataja (allkiri)

Õpilase lubadused

.....
.....
.....
.....
.....

Täitmise aeg

.....

Kuupäev

Õpilane (allkiri)

Lapsevanem (nimi ja allkiri)

Lubaduste täitmine

A. Olen ennast parandanud järgmistes valdkondades:

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

B. Täitmata on jäänud järgmised lubadused:

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

C. Miks on nimetatud lubadused jäänud täitmata?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Kuupäev

Õpilane
Lapsevanem
Klassijuhataja